

TRÆK VIRKSOMHEDERNE IND I UNDERVISNINGEN

Matematikken bag rumforskning og -industri hos Terma

matematik
i arbejde

UNDERVISNINGS OG PROJEKTMATERIALER TIL FILMEN
BJØRN GRØN (RED.), OLAV LYNDRUP, PER ROSENQVIST
OG MADS PETER STEENSTRUP

Terma

Per Rosenqvist
og Bjørn Grøn

Træk virksomhederne ind i undervisningen
Oktober 2023

matematik
i arbejde

Kommenteret indholdsfortegnelse

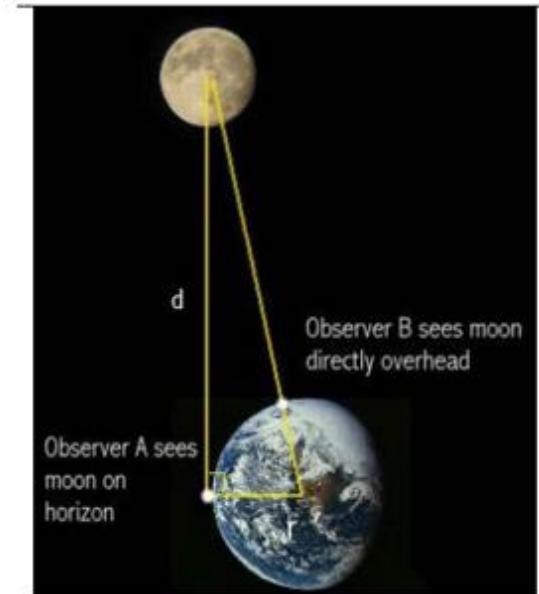
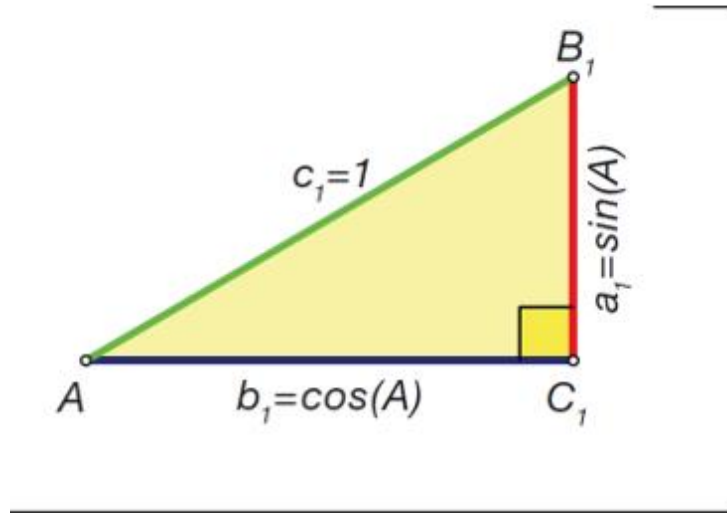
Indholdsfortegnelse TERMA

1. Skalering, trigonometri og afstande i solsystemet	8
<i>(Beregning af vinkler mellem sigtelinjer til stjerner for at finde mønstre)</i>	
video: 9.06-14.09	afsnit 1.4 og 1.5: Afstande i verdensrummet
2. Verdensbilleder	25
<i>(Solsystemet kan ikke "ses", men kun begribes vha en matematisk model)</i>	
	afsnit 2.1: Kampen mellem verdensbillederne
3. Hvordan finder man vej – Navigation klassisk.....	34
<i>(Om korttegning på en klode, og klassisk navigation med sekstant og astrolabier)</i>	
video: 8.30-8.55	Projekter der hentes på website
4. Moderne navigation med GPS.....	40
<i>(Den grundlæggende metode i GPS-systemet)</i>	
video: 7.40-8.20	afsnit 4.1-4.8 Løsn af lign-syst m tal --> symbolsk
5. Matematisk modellering af bølgefænomener	49
<i>(Bølgelængder og frekvens, interferens og resonans, forklaret uden brug af sinusfunktionen)</i>	
	Indlæring af begreberne – små opgaver og forsøg
6. Modellering af svingninger med sinusfunktioner – 1	56
<i>(Data fra simulering af en raketopsendelse sammenlignes med den teoretiske løsning)</i>	
video: 18.33-19.30, 20.30-27.00	afsnit 6.3 – egenfrekv og resonans
7. Modellering af svingninger med sinusfunktioner – 2	64
<i>(Tidevandets svingninger, Jordskælv samt Månen Callistos omløb om Jupiter)</i>	
	Projekter der hentes på website
8. Termiske modeller – 1 Finite elements.....	67
<i>(Afkøling og varmetransport hen over en flade modelleres med finite elements-metoden)</i>	
video: 27.37-31.57	Finite elements illustreres med regnearksmodel
9. Termiske modeller – 2. Varmeledningsligningen.....	74
<i>(Varmeledningsligningen opstilles og løses ved separation af de variable – oplæg til en srp?)</i>	
video: 27.37-31.57	Hovedsagelig tænkt som SRP-ideer
10. Raketligningen	83
<i>(Raketligningen uden tyngdekraft, med tyngdekraft og også med luftmodstand.)</i>	
	afsnit 10.1-10.2 opstilling... 10.5 simulering i excel
11. Gammadetektoren – geometrien.....	93
<i>(I et gammeburst udsendes under 100 fotoner, så retningen bestemmes v/ sands.regning)</i>	
video: 32.02-35.00	s. 94-97 regnes heuristisk, u bet. ss-formalisme
12. Registrering og matematisk modellering af lyn.....	99
<i>(Alle klodens tordenvejr registreres i databaser, hvorfra data kan hentes og bearbejdes)</i>	
video: 0.00-0.23 (Intro), 1.50-4.15 (møde med Andreas Mogensen), 15.50-17.03 (om ASIMs kamera og detektor)	SRP-ideer
13. Litteratur.....	105

Forløb

Kap. 1.4 Indledende trigonometri (B-niveau, obligatorisk stof) video: 9.06-14.09

- Ensvinklede og ligedannede trekanter
- Cosinus, sinus og tangens
- Afstande i solsystemet ved retvinklede trekanter, evt. skalering af solsystemet.

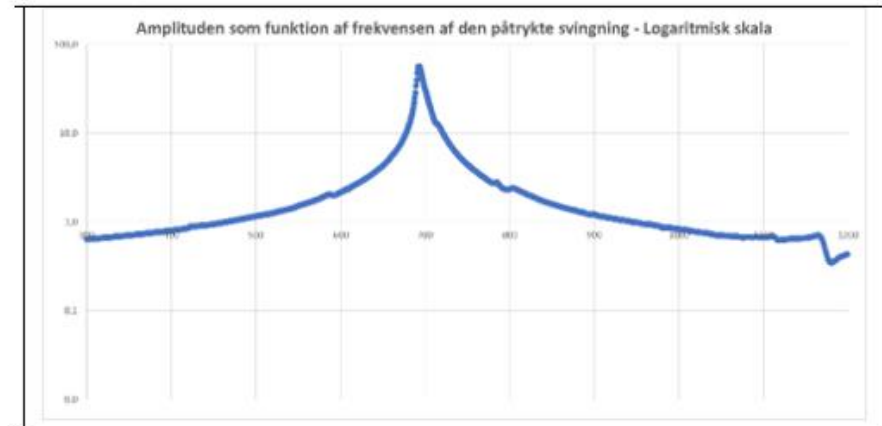

Forløb:

Kap. 6. Modelling af svingninger med sinusfunktioner 1

(A-niveau, supplerende stof, SRP – mildere version C niveau kap 5)

video: 18.33-19.30, 20.30-27.00

- 2. ordens lineære differential ligninger
- Uden første ordens led, homogen ligning, generel løsningsstruktur, drevne harmonisk oscillator med dæmpning

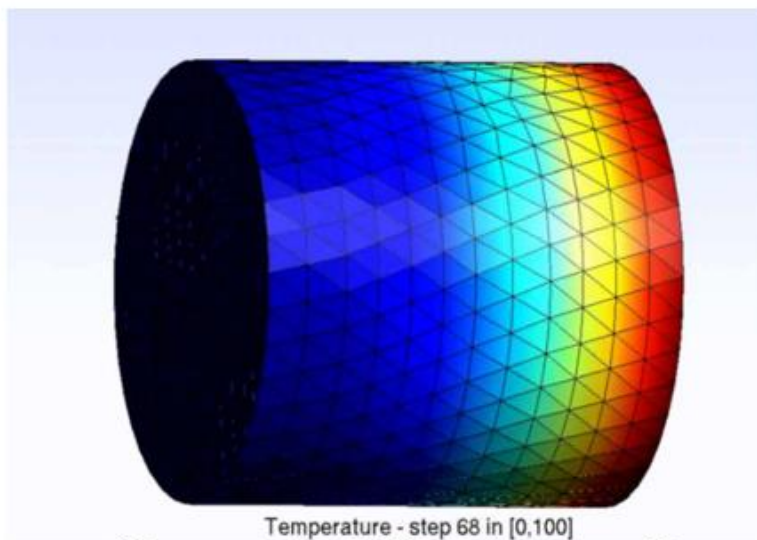

Forløb:

Kap. 8 Termiske modeller

(B-A niveau, begreber og metoder fra diskret matematik)

video: 27.37-31.57

fx $=(F9+G8+H9+G10)/4$

	E	F	G	H	I
5					
6					
7					
8			20	20	
9		10	0	0	40
10			30	30	
11					
12		calc.	15	22,5	
13					

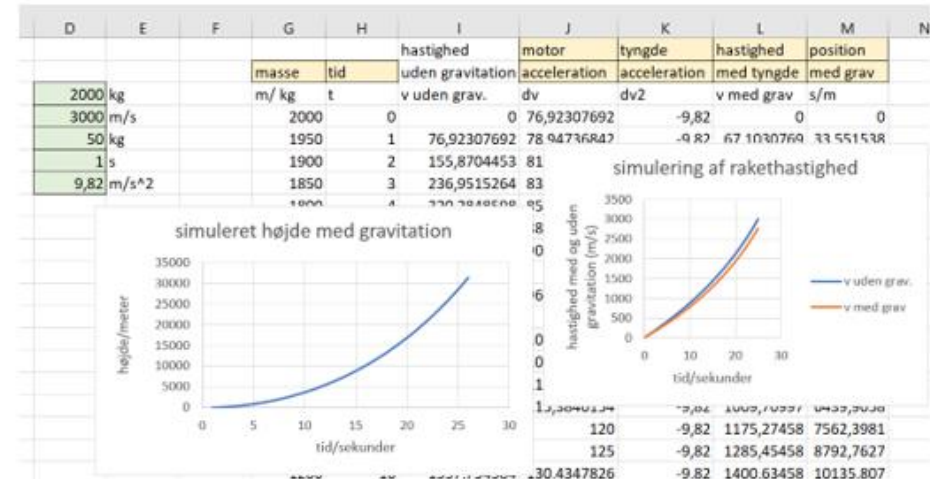
- Afkøling af satellitter ved Stefan Boltzmans lov
- Temperaturfordelingen i en metalplade – finite elements simulering med Excel hvor eleverne selv ”bygger plader” af celler i regnearket
- Evt. videre på A-niveau med matrixformulering, matrix-differensligninger (SRP)

Forløb:

Kap. 10 Raketligningen (A niveau)

- Integralregning (substitution)
- Forskellige versioner (med/uden gravitation, luftmodstand)
- Simulering (kan varieres og udbygges)

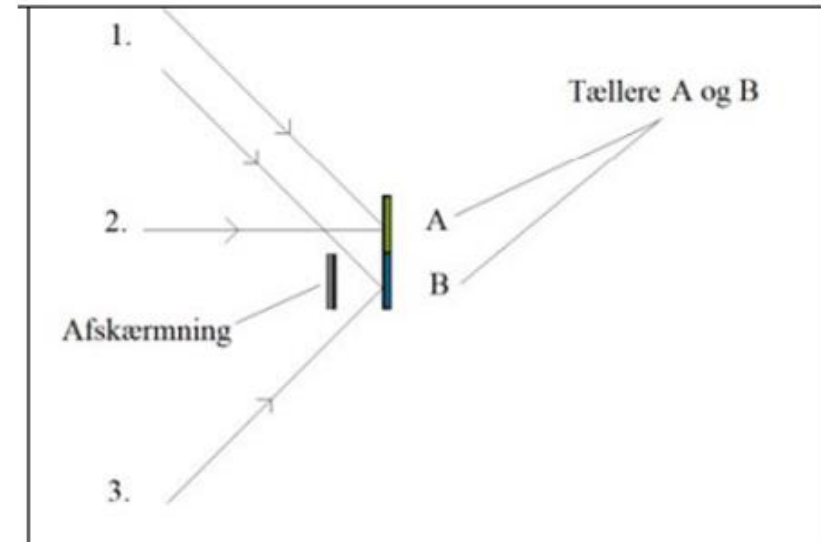
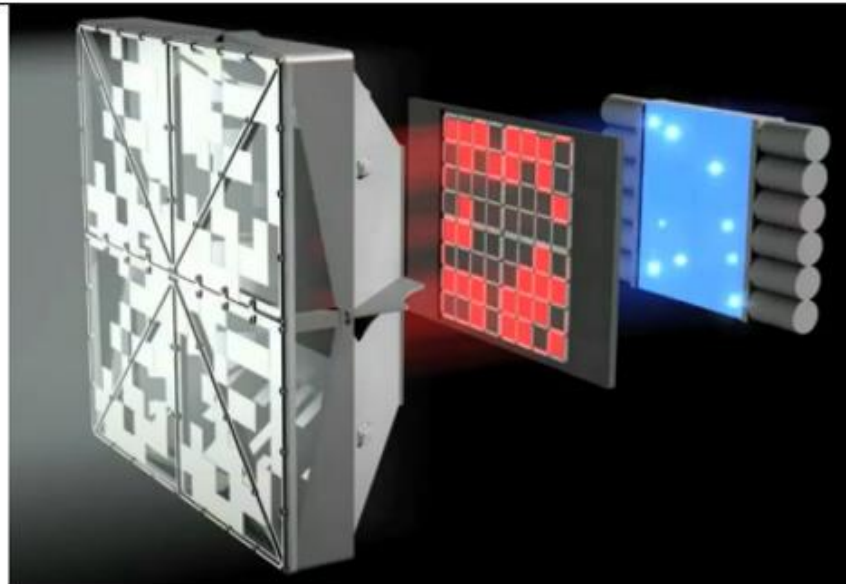

Forløb:

Kap. 11 Gammadetektoren (B-A niveau)

video: 32.02-35.00

- Gammastråling og almindelig optik
- Udfaldsrum og sandsynligheder
- Betingede sandsynligheder (supplerende stof)
- Binomialfordelingen

Forløb:

Kap. 12 Registrering og matematisk modellering af lyn (A-niveau)

video: 0.00-0.23 (Intro), 1.50-4.15 (møde med Andreas Mogensen), 15.50-17.03 (om ASIMs kamera og detektor)

$$i(t) = \frac{i_{\max}}{\eta} \cdot \frac{\left(\frac{t}{T}\right)^{\eta}}{1 + \left(\frac{t}{T}\right)^{\eta}} \cdot e^{-\frac{t}{\tau}}$$

- Deskriptiv statistik
- Stokastiske variable og fordelingsfunktioner
- Modellering af strømstyrke i lyn

